

NÕUKOGU

Nõukogu järeldused elanikkonnakaitse tegevuse kohta kliimamuutuste kontekstis

(2022/C 322/02)

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse järgmist:

I. SISSEJUHATUS

1. TULETADES MEELDE, et ÜRO kestliku arengu tegevuskavas aastani 2030 sätestatud kestliku arengu eesmärgid, Pariisi kliimakokkulepe ja Sendai katastroofiohu vähendamise raamistik (2015–2030) hõlmavad eesmärki vähendada kliimakatastroofide ohtu;
2. VÕTTES ARVESSE Euroopa Liidu toimimise lepingu (ELi toimimise leping) artiklit 196, milles julgustatakse liikmesriike õnnetustele reageerimisel koostööd tegema, ja ELi toimimise lepingu artiklit 222, milles on sätestatud, et kui liikmesriik langeb õnnetuse ohvriks, tegutsevad liit ja selle liikmesriigid üheskoos solidaarselt;
3. VÕTTES ARVESSE, et liit on rohelise kokkuleppega sõnaselgelt seadnud prioriteediks rohepöörde ja elurikkuse kaitse, võttes arvesse määruses (EL) 2021/1119 osutatud kliimaneutraalsuse eesmärki ning taastepaketiga toetatavat projekti keskkonnahoidlikuma ja vastupanuvõimelisema Euroopa loomiseks, mis on paremini valmis praeguste ja tulevaste probleemidega toimetulekuks, muu hulgas oma välistegevuse raames;
4. RÕHUTADES, ET liidu elanikkonnakaitse mehhanismil, mis loodi 2001. aastal ja mida tugevdati eelkõige 2013., 2019. ja 2021. aastal, on üha suurem roll Euroopa reageerimisel loodusõnnetustele ja inimtegevusest tingitud õnnetustele, et liidu elanikkonnakaitse mehhanismi hiljutises muudatuses on seatud õnnetustele vastupidavuse eesmärgid, mis põhinevad praegustel ja tulevikku suunatud stsenaariumidel, ning et see mehhanism aitab kaasa liidu üldiste kliima ja elurikkuse valdkonna rahastamiseesmärkide saavutamisele;
5. TULETADES MEELDE nõukogu 4. juuni 2009. aasta järeldusi, milles käsitletakse teadlikkuse tõstmist kodanikukaitsest, 30. novembri 2009. aasta järeldusi Euroopa Liidus katastroofide ennetamist käsitleva ühenduse raamistiku kohta ja 3. oktoobri 2011. aasta järeldusi vabatahtliku tegevuse rolli kohta sotsiaalpoliitikas, milles rõhutatakse, et vabatahtlik tegevus toob kasu vabatahtlikele, kogukondadele ja ühiskonnale tervikuna; Euroopa solidaarsuskorpuse loomist 2018. aastal; kodanikuühiskonna ja kodanike tähtsust turvalisuse ja vastupanuvõime suurendamisel ning liidu kohustusi seoses Euroopa noorteaastaga 2022;
6. TULETADES MEELDE nõukogu 3. juuni 2021. aasta järeldusi „Kliimamuutuste suhtes vastupanuvõimelise Euroopa kujundamine – ELi uus kliimamuutustega kohanemise strateegia“ ning 23. novembri 2021. aasta järeldusi tulevaste kriiside suhtes valmisoleku, reageerimisvõime ja vastupanuvõime suurendamise kohta;
7. MÄRKIDES, et kliimamuutuste mõju on ilmne ning kliimamuutustega seotud äärmuslikud nähtused muutuvad üha sagedasemaks, intensiivsemaks ja püsivamaks, suurendades nii inimkaotuste ning materiaalse ja loodusele tekkiva kahju riski, ning rõhutades, et liikmesriigid peavad selles valdkonnas meetmeid võtma;
8. TUNNISTADES teaduslikke hinnanguid kliimamuutuste, selle mõju ja võimalike tulevaste riskide kohta ning ÜRO valitsustevahelise kliimamuutuste töörühma esitatud kliimamuutustega kohanemise ja nende leevendamise võimalusi;

9. TUNNISTADES Euroopa elanikkonna ja piirkondade haavatavust nende mitmekesisuses, eelkõige seoses Vahemere piirkonna, mägi- ja metsaalade, lammide, merede, rannikute ja saarte, Arktika piirkondade ning äärepoolseimate piirkondade ja linnapiirkondadega;
10. MÄRKIDES liidu makropiirkondlike strateegiate kui ühe välispoliitika vahendi olulist rolli kliimamuutuste mõjuga toimetulemisel ja vastupanuvõime tugevdamisel,

II. EUROOPA LIIDU NÕUKOGU

1. KINNITAB TAAS solidaarsuse põhimõtet kliimamuutustest tulenevate väljakutsete käsitlemisel liidus ja kogu maailmas;
2. TULETAB MEELDE liikmesriikide esmast vastutust oma inimeste, keskkonna ja vara, sealhulgas kultuuripärandi kaitsmise eest;
3. RÕHUTAB üldsuse ja vabatahtlike osalemise rolli, mis, nagu on juba rõhutatud eespool nimetatud 3. oktoobri 2011. aasta järeldustes, aitab kaasa kodanikuaktiivsuse, demokraatia ja sotsiaalse sidususe arendamisele ning seeläbi liidu põhiväärtuste ja aluspõhimõtete rakendamisele, samuti vastupanuvõime suurendamisele elanikkonnakaitse valdkonnas;
4. LEIAB, et kliimamuutuste tõttu peavad liikmesriigid ja liidu institutsioonid olema valmis võitlema astmelise mõjuga ulatuslike sektori- ja piiriüleste õnnetustega, mis võivad toimuda samaaegselt ja üha sagedamini nii liidus kui ka väljaspool seda ning mille tagajärjed võivad tõsiselt mõjutada inimeste elu ja tegevust ning elurikkust;
5. MÄRGIB, et liit peab välja töötama sidusama ja ennetavama süsteemse lähenemisviisi, et suurendada vastupanuvõimet kliimamuutuste tagajärgedele katastroofide ohjamise tsükli kõikides etappides, mis hõlmab ennetamist, valmisolekut, reageerimist ja taastumist;
6. RÕHUTAB teadmiste, oskusteabe ja innovatsiooni ning liikmesriikide ja komisjoni saadud õppetundide jagamise ja koondamise tähtsust;
7. TUNNISTAB, et liikmesriikide ja Euroopa institutsioonide poolt kliimamuutuste mõjuga kohanemiseks võetavate meetmete eesmärk peaks olema täiendada liidu jõupingutusi katastroofiohu juhtimise valdkonnas, pidades silmas kliimamuutustega kohanemist käsitlevat ELi strateegiat;
8. RÕHUTAB, et on oluline omada piisavalt rahvusvahelist lähetamist võimaldavat suutlikkust liikmesriikides, ELi elanikkonnakaitse ühisressursi ning strateegilist Euroopa suutlikkusreservi (rescEU), millega saab kiirelt ja tõhusalt kliimamuutustega seotud katastroofidele reageerida juhul, kui hädaolukorra ulatus ületab riigi suutlikkust sellele reageerida;
9. MÄRGIB, et liidu elanikkonnakaitse mehhanismil on oluline roll katastroofide ohjamisel, see tugevdab liidu partnerlusi ja aitab kaasa Euroopa elanikkonnakaitse kultuuri loomisele;
10. KUTSUB liikmesriike ÜLES:
 - a) **võtma** katastroofide ohjamise tsükli **arvesse** kliimamuutustega seotud riske, kasutades näiteks komisjoni ja Euroopa Keskkonnaameti ühiselt loodud vahendeid, nagu kliimamuutustega kohanemise Euroopa platvormi (Climate-ADAPT);

- b) **edendada** tööd ja teadusuuringuid selle kohta, kuidas analüüsida kliimamuutuste mõju ja lisada see liikmesriikide katastroofiohu juhtimise süsteemidesse; võtma seda tööd ja teadusuuringuid arvesse liikmesriikide riiklikes riskihindamistes, riskijuhtimissuutlikkuse hindamise edasiarendamisel ja riskijuhtimise planeerimise parandamisel, nagu on ette nähtud liidu kodanikukaitse mehhanismi käsitleva otsuse nr 1313/2013/EL artiklis 6;
- c) **toetama ja koondama** teadusuuringuid ja innovatsiooni, et parandada liikmesriikide elanikkonnakaitse alast suutlikkust kliimamuutuste kontekstis, eelkõige liidu elanikkonnakaitse teadmusringkonda (edaspidi „teadmusringkond“) kaudu ning sellega seoses tippkeskuste, ülikoolide, teadlaste ja teemarühmade või eksperdikeskuste kaudu;
- d) **soodustama** kliimamuutuste kontekstis investeringuid elanikkonnakaitse valdkonna teadusuuringutesse ja innovatsiooni ning mobiliseerima asjakohased Euroopa rahalised vahendid;
- e) **töötama välja** asjakohased ennetus- ja valmisolekumeetmed, tagades muu hulgas piisava suutlikkuse, mis on suunatud sellistele kliimamuutustest tulenevatele riskidele nagu metsatulekahjud ja üleujutused, mis mõlemad kujutavad endast liidu kodanikele suurenevat ohtu;
- f) **jätkama** sellega seoses ELi elanikkonnakaitse ühisressursi ja rescEU suutlikkuse arendamist, tuginedes muu hulgas otsuse nr 1313/2013/EL artiklis 10 sätestatud praegustele ja tulevikku suunatud stsenaariumidele, võttes arvesse kindlakstehtud ja tekkivaid riske ning üldist suutlikkust ja puudujääke liidu tasandil, eelkõige metsatulekahjude õhust kustutamise, keemiliste, bioloogiliste, radioloogiliste ja tuumaintsidentide, erakorralise meditsiiniabi ning transpordi, logistika ja peavarju valdkonnas;
- g) **muutma** elanikkonnakaitseoperatsioonid keskkonnahoidlikumaks ja kestlikumaks katastroofide ohjamise tsükli kõigis etappides ning edendada teadusuuringuid, innovatsiooni ja teadmiste jagamist;
- h) **võtma** arvesse keskkonna- ja kliimamuutuste mõju liidu elanikkonnakaitse mehhanismi kaudu abi andmisel, eelkõige vajaduse korral vahendeid koondades;
- i) **toetama** kliimamuutustega seotud riskidega kokkupuutuva elanikkonna valmisolekut ja vastupanuvõimet, kasutades selleks konkreetset teavitamist, harimist, koolitamist ja õppusi, mis võivad hõlmata riiklikku ja piirkondlikku tasandit ning isegi piiriülest mõõdet, pöörates erilist tähelepanu konkreetsete haavatavustega inimestele;
- j) **tugevdama** vabatahtlike organisatsioone kui elanikkonnakaitse lahutamatu osa;
- k) **kaaluma** sellega seoses asjakohasel juhul ja kohalike ametiasutustega kooskõlas spontaansete algatuste integreerimist reageerimisoperatsioonides;
- l) **rõhutama**, kui tähtis on kodanike enda panus oma turvalisusse ja vastupanuvõimesse, ning innustama mis tahes algatuste tegemist, mille eesmärk on väärtustada, tunnistada ja edendada asjakohasel juhul õigusraamistiku kaudu nende aktiivset osalemist katastroofidele reageerimise alastes vabatahtlikes tegevustes ja kokkulepetes;
- m) **võtma** sellega seoses arvesse noorte erilist rolli;
- n) **edendada** nende kodanike tegevust, kes enda turvalisuse ja vastupanuvõime tagajatena või riiklike või kohalike tsiviilstruktuuride liikmetena panustavad aktiivselt elanikkonnakaitse järgmise kolme mõõtme kaudu:
- i) hoiatamine: selle selgitamine, millised on eri institutsioonide rollid ja kohustused mõjutatud inimestele suunatud hoiatuste väljastamisel, sealhulgas kasutades tänapäevast info- ja kommunikatsioonitehnoloogiat;
- ii) teabe esitamine: üldsuse teadlikkuse tõstmine kaasnevatest riskidest, eelkõige valdkondades, mis on kliimamuutuste mõjule eriti avatud, levitades avalikku teavet ja korraldades koolitusi, kaasates muu hulgas ka vabatahtlikke;

- iii) mobiliseerimine: riskienetusalgatustes, katastroofidele reageerimises ja esmaabikoolitustes osalevate kodanike võrgustike, ühenduste ja vabatahtlike innustamine;
- o) **võtma arvesse** pikaajaliste hädaolukordade tähtsust ja suuremaid riske, mida need võivad endast elanikkonnakaitsesüsteemidele nii riiklikul kui ka Euroopa tasandil kujutada;
- p) **võtma arvesse** kliimamuutuste mõju rahvusvahelistes elanikkonnakaitse meetmetes, tugevdades koostööd ning toetades katastroofi- ja kriisiohjet;
11. KUTSUB komisjoni üles:
- a) **jätkama** korrapärase ajakohastatud valdkondadeülese ülevaate esitamist liidus juhtuda võivatest loodusõnnetustest ja inimtegevusest tingitud õnnetustest, võttes arvesse kliimamuutuste mõju, tuginedes liikmesriikide riiklikele riskihindamisaruannetele;
- b) **tagama**, et kliimamuutuste mõju võetakse süstemaatiliselt arvesse kogu katastroofide ohjamise tsükli jooksul;
- c) **tagama**, et liidu elanikkonnakaitse mehhanismis võetakse katastroofide mitmekesisust arvesse nii reageerival ja kohanduval kui ka võimaluse korral ennetaval viisil;
- d) **suurendama** keskkonna- ja kliimamuutuste valdkonna ekspertide kättesaadavust liidu elanikkonnakaitse mehhanismi raames lähetamise eesmärgil;
- e) **edendama** liidu elanikkonnakaitse mehhanismi ja muude liidu kriisiohjeme mehhanismide vastastikust täiendavust;
- f) **toetama** teadusuuringuid ja innovatsiooni elanikkonnakaitse valdkonnas, koostades eeskätt loetelu olemasolevatest teadmistest, et rikastada teadmusvõrgustikku, katastroofiohu juhtimise teadmuskeskust ja selle raames loodavaid tippkeskusi ning rahvusvaheliste organisatsioonide hallatavaid keskusi;
- g) **tugevdama** ja kohandama liidu katastroofi- ja kriisiohje ning otsuste tegemise toetamise instrumente, vahendeid ja platvorme ühise hädaolukordade side- ja infosüsteemi, Euroopa põuavaatluskeskuse, Euroopa üleujutuste häiresüsteemi, Euroopa metsatulekahjude teabesüsteemi ning Galileo, Copernicuse ja ELi riikliku satelliitside programmide raames;
- h) **parandama** hädaolukordadele reageerimise koordineerimiskeskuse ennetus- ja reageerimissuutlikkust, eelkõige uurides, kuidas paremini kasutada tehnoloogilisi uuendusi, sealhulgas tehisintellekti ja kättesaadavaid andmeallikaid äärmuslike kliimarisikide avastamiseks ja prognoosimiseks;
- i) **edendama** keskkonnahoidlikumaid ja kestlikumaid Euroopa elanikkonnakaitseoperatsioone, toetades teadusuuringuid ja innovatsiooni, andes ülevaate praegusest olukorrast ja koostades suunised heade tavade kohta selles valdkonnas;
- j) **edendama veelgi** kodanikuühiskonna osalemist kliimamuutuste ennetamises ja neile operatiivses reageerimises, toetades kodanike panust nende enda turvalisusesse ja vastupanuvõimesse ning edendades kõiki vabatahtlikkudel põhinevaid katastroofidele reageerimise algatusi kooskõlas riiklike või piirkondlike ametiasutustega, sealhulgas Euroopa auhindade kaudu;
- k) **töötama välja** koolitusprogramme ja õppusi keskkonna- ja kliimakatastroofide ohjamiseks, sealhulgas ELi koolitusprogrammi raames, ning julgustama eksperditeadmiste kättesaadavaks tegemist, et neid liidu elanikkonnakaitse mehhanismi raames kasutusele võtta;
- l) **käsitلهma** kliimamuutuste küsimust rahvusvahelistes elanikkonnakaitse alastes tegevustes, sealhulgas edendades kogemuste ja heade tavade vahetamist partneritega, näiteks Lääne-Balkani piirkonnas ja Euroopa naabruspoliitika kontekstis;
12. KUTSUB komisjoni ÜLES andma nõukogule iga kolme aasta tagant esitatavate liidu elanikkonnakaitse mehhanismi aruannete kaudu aru tehtud edusammudest ning kutsub liikmesriike üles komisjoni selle ülesande täitmisel abistama.
-